

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Om Begrebet Ironi

Citation: Kierkegaard, Søren: "Om Begrebet Ironi", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-bi-txt-shoot-id6d858441-4218-499a-9217-bd83c79b57eb.pdf> (tilgået 16. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Xenophon og Plato

Skulde man med faa Ord udtrykke *Platos* Opfattelse af Socrates, saa kunde man sige, at han giver ham Ideen. Hvor Empirien ender, der begynder Socrates, hans Virksomhed er at føre Speculationen ud af Endelighedens Bestemmelser, at tabe Endeligheden af Sigte og styre ud paa det Okeanos, i hvilket den ideale Stræben og den ideale Uendelighed intet fremmed Hensyn kjender, men er sig selv sit uendelige Maal. Som derfor den lavere Sandsning blegner ved Siden af denne høiere Erkjendelse, ja bliver et Bedrag, en Skuffelse i Sammenligning med denne, saaledes bliver ethvert Hensyn til et endeligt Maal en Forkleinelse, en Profanation af det Hellige. Kort sagt, Socrates har *vundet Idealiteten*, erobret disse uhyre Regioner, der hidtil var et terra incognita. Han foragter derfor det Nyttige, er indifferent mod det Bestaaende, en afgjort Fjende af den Middelmaadighed, der hos Empirien er, som det Høieste, Gjenstand for en from Tilbedelse, men for Speculationen en Skifting af Troldeæt. Erindrer man nu derimod det Resultat, vi kom til gennem *Xenophon*, at vi her fandt Socrates i travl Virksomhed som en *Endelighedens* Apostel, som en geskjeftig Probenreuter fra en Maadelighedens Propaganda, ufortrødent anbefalende sit ene saliggjørende jordiske Evangelium, at vi der fandt for det Gode det Nyttige, for det Skjønne det Brugbare, for det Sande det Bestaaende, for det Sympathetiske det Lucrative, for harmonisk Eenhed Nøktærhed, saa vil man vist indrømme, at disse to Opfattelser ikke godt lade sig forene. Enten maatte man sigte Xenophon for en total Vilkaarlighed, for et ubegribeligt Had til Socrates, der søgte en Tilfredsstillelse i en saadan Bagvaskelse; eller man maatte tilskrive Plato en ligesaa gaadefuld Idiosynkrasie for sin Modsætning, der ligesaa uforklarligt realiserede sig i at forvandle denne i Lighed med sig selv. Ville vi nu et Øieblik lade Socrates' Virkelighed staae som en ubekjendt Størrelse, saa kan man med Hensyn til disse to Opfattelser sige, Xenophon har som en Kræmmer pruttet sig sin Socrates til, Plato har som en Kunstner skabt sig sin Socrates i oaturlig Størrelse. Men hvorledes har Socrates virkelig været, hvad har været Udgangspunktet for hans Virksomhed? Svaret herpaa maa naturligviis tillige hjælpe os ud af den Nød, hvori vi hidtil have været bestedte. Svaret herpaa er: *Socrates' Existents er Ironi*. Ligesom nu dette Svar, saa troer jeg, hæver Vanskeligheden, saaledes gjør den Omstændighed, at det hæver Vanskeligheden, det tillige til det rigtige Svar, saa at det i samme Øieblik viser sig som Hypothese og som det Sande. Det Punkt nemlig, den Streeg, der gjør Ironien til Ironi, er saare vanskelig at faae fat paa. Med Xenophon kan man derfor gjerne antage, at Socrates har yndet at gaae omkring og tale med allehaande Mennesker, fordi enhver udvortes Begivenhed eller Ting for den altid slagfærdige Ironiker er en Anledning; med Plato kan man gjerne lade Socrates berøre Ideen, kun at Ideen ikke aabner sig for ham, men tvertimod er Grændse. Hver af disse to Fremstillere har nu naturligviis søgt at *fuldstændiggjøre* Socrates, Xenophon ved at drage ham ned i det Nyttiges lave Egne, Plato ved at løfte ham op i Ideens overjordiske Regioner. Men det Punkt, som ligger herimellem, usynligt og saare vanskeligt at fastholde, er Ironien. Paa den ene Side er netop Virkelighedens Mangfoldighed Ironikerens Element, men paa den anden Side er hans Gang henover Virkeligheden svævende og ætherisk, han berører bestandig blot Jorden; men da Idealitetens egentlige Rige endnu staaer ham fremmed, er han endnu ikke udvandret dertil, men ligesom i ethvert Øieblik færdig til Afmarsch. *Ironien oscillerer* mellem det ideelle Jeg og det empiriske Jeg; det ene vilde gjøre Socrates til Philosoph, det andet til Sophist; men det, der gjør ham til Mere end Sophist, er, at hans empiriske Jeg har universel Gyldighed.